

Temahefte 16

Revidert september 2003

Tiltak i Aetats regi i introduksjonsordningen

UDI

Utlendingsdirektoratet

Utlendingsdirektoratets bibliotek

er en sentral kunnskapsbase i Norge om flyktninger og innvandrere med en samling på ca. 12000 bind. I tillegg til å være et bibliotek for UDIs ansatte og overordnede departementer er samlingen tilgjengelig for alle som arbeider innenfor migrasjonsfeltet.

Du kan søke i bibliotekets database på UDIs hjemmeside www.udi.no hvor samlingen er registrert. Ring oss (tlf. 23 35 15 65), eller send en mail til bibl@udi.no dersom du har spørsmål.

Åpningstiden for eksterne brukere er mandag-onsdag fra kl 09.00 til kl. 15.00. Du som ikke har anledning til å besøke oss i Hausmannsgate 21 i Oslo kan få ditt lokale bibliotek til å bestille bøkene til deg (interbiblioteklån).

Heftet er utgitt av UDI, våren 2003
2. opplag: 2000
ISBN: 82-427-0430-9
ISSN: 1503-4984

Piktogrammer: Helge Stiland
Tegninger, materie: Bjarne Træen

Form: JND
Trykk: Teamtrykk/Allkopi

Heftene kan bestilles pr. e-post: bestilling@udi.no eller gjennom fax: 23 35 15 08 eller lastes ned fra UDIs nettsider, www.udi.no

Temahefte 16

Revidert september 2003

Tiltak i Aetats regi i introduksjonsordningen

Det er et viktig prinsipp at Aetat er med som samarbeidspartner i introduksjonsprogrammet. Etaten har kompetanse på veiledning og planlegging av individuelle planer, i tillegg til spørsmål vedrørende arbeidsmarkedet og kvalifisering gjennom arbeidsmarkedstiltak.

Stortingsmelding nr. 17 (2000–2001) Asyl- og flyktningpolitikken i Norge tar opp Aetat's rolle i introduksjonsprogrammet og peker på at Aetat vil gå inn tidligere og mer systematisk med tiltak for nyankomne flyktninger som trenger arbeidsmarkedsrettet kvalifisering. Introduksjonsloven nevner spesielt Aetat's rolle i introduksjonsprogrammet, og det foreligger nå et eget rundskriv som gir retningslinjer og beskriver kravene til samarbeid mellom kommunen og Aetat som er tilpasset introduksjonsordningen.¹ Nedenfor vil søkelyset settes på hva Aetat kan tilby av arbeidsmarkedstiltak.

Generelt om arbeidsmarkedstiltak

Dersom formidling til ordinært arbeid ikke er mulig, kan ulike arbeidsmarkedstiltak bidra til at flyktningen kommer i arbeid.

Arbidsmarkedstiltak i regi av Aetat har en generell målsetting om å:

- styrke deltakernes kompetanse og arbeidsevne.
- øke deltakernes mulighet for ordinært arbeid.
- skaffe til veie kvalifisert arbeidskraft.
- forebygge og dempe skadevirkningene av arbeidsledighet.
- hindre utstøting av arbeidstakere som står i fare for å falle ut av arbeidslivet.

Flyktninger som er aktuelle for kvalifisering relatert til arbeidsmarkedet, omfattes av de ulike virkemidlene som Aetat rår over, på lik linje med andre arbeidssøkere.

Vi vil gi en kort presentasjon av arbeidsmarkedstiltak som kan iverksettes gjennom Aetat. Vi vil spesielt ta for oss tiltakene arbeidspraksis, opplæring og lønnstilskudd. Arbeidspraksis blir spesielt vektlagt fordi dette tiltaket oftest vil være aktuelt for deltakere i et introduksjonsprogram. Men andre tiltak kan også være aktuelle. Aetat kan gi utfyllende informasjon om arbeidsmarkedstiltak.²

Hva vil det si å gå inn tidligere og mer systematisk?

Tidligere var det vanlig praksis å kreve at flyktninger skulle fullføre grunnopplæringen i norsk før de var aktuelle som deltakere på et arbeidsmarkedstiltak. Det kunne derfor gå svært lang tid før flyktningene kom i gang med kvalifisering relatert til arbeid.

I introduksjonsprogrammet er det den individuelle planen som er retningsgivende for hvilke kvalifiseringstilbud som er hensiktsmessige å iverksette. Det kan være arbeidsmarkedstiltak i regi av Aetat, eller det kan være tiltak i regi av andre aktører enn Aetat, for eksempel undervisningsinstitusjoner. Målsettingen med tiltak er at

de skal være kvalifiserende i tråd med den individuelle planen.

Aetat kan delta i veiledningssamtaler når flyktningen har kommet til et punkt i sin kvalifisering da arbeidsmarkedstiltak kan være hensiktsmessige. Arbeidsmarkedstiltak kan være aktuelt dersom direkte formidling ikke er mulig.

Aetat kan bistå med veiledning på et tidlig tidspunkt dersom det er hensiktsmessig i forhold til den individuelle planen. Aetat kan veilede ut fra situasjonen på arbeidsmarkedet, både lokalt og nasjonalt.

Hvilken rolle Aetat skal ha i introduksjonsprogrammet, vil allikevel variere ut ifra lokale forhold, for eksempel tilgjengelighet. I mange deler av landet vil det være mange miles vei til nærmeste Aetat, og samarbeidet med kommunen må legges opp ut fra det. Interkommunalt samarbeid om arbeidsmarkedstiltak kan være en måte å samordne ressurser, bygge opp kompetanse på tvers av kommunegrensene og øke rekrutteringsgrunnlaget for eventuelle tiltak på.

Prioriterte grupper på arbeidsmarkedstiltak

Arbeidssøkere med innvandrerbakgrunn er en av flere prioriterte målgrupper for arbeidsmarkedstiltak. De andre prioriterte gruppene er langtidsledige, ungdom og yrkeshemmede.

Arbeidspraksis

I tråd med arbeidsmarkedspolitikken er arbeidsmarkedstiltak bare aktuelt overfor innvandrere som har behov for kvalifisering relatert til arbeidsmarkedet. Tiltaket arbeidspraksis skal primært være i ordinær virksomhet, i privat og i offentlig sektor. Opprettelsen av tiltaksplasser er avhengig av mulighetene for å skaffe relevante tiltaksplasser i arbeidsmarkedet. Arbeidspraksis kan også foregå i skjermet virksomhet (APS), i arbeidsmarkedsbedrifter for personer med særskilte behov for tilrettelegging.

Arbeidspraksis kan være et aktuelt tiltak som en del av introduksjonsprogrammet, og arbeidspraksis kan kombineres med norskopplæring. En modell kan være tre dager arbeidspraksis og to dager norskopplæring, der den kommunale norskopplæringen tar ansvaret for norskopplæringen og Aetat tar ansvaret for og oppfølgingen av arbeidspraksisen. En pedagogisk utfordring ved denne modellen er å utvikle metoder i norskopplæringen som knytter norskopplæring og arbeidspraksis sammen på en slik måte at det skapes en synergieffekt mellom den systematiske og formelle opplæringen som foregår på voksenopplæringssenteret og den praktiske språkerfaringen fra arbeidsplassen.

Det har vært mye usikkerhet, uenighet og ulik praksis knyttet til spørsmålet om når i et introduksjonsprogram det vil være

aktuelt eller hensiktsmessig å starte med arbeidspraksis. Alle deltakere skal vurderes individuelt, og det er nødvendig å ta hensyn til mulighetene på arbeidsmarkedet. Derfor er det ikke noe poeng å angi et fast tidspunkt for eventuell overgang fra språkpraksis til arbeidspraksis. Imidlertid har det vært vanlig å gjøre det etter fullført modul 2 i norskplanen Norsk med samfunnskunnskap for voksne innvandrere. Det er gode grunner til å vente med praksis til flyktningen har grunnleggende ferdighet i å kommunisere på norsk. Vurderingen av når det er hensiktsmessig å starte med arbeidspraksis, vurderes samlet ut fra følgende faktorer:

- den individuelle planen
- tilgang til den aktuelle typen arbeidspraksis
- hvilke krav den aktuelle arbeidspraksisen stiller til kompetanse og norskkunnskaper
- arbeidsmarkedet

En akademiker som ønsker relevant arbeidspraksis ut fra sitt tidligere yrke, vil sannsynligvis ikke ha stort utbytte av arbeidspraksis etter modul 2. Muligheten for et faglig utbytte av arbeidspraksisen vil være bedre dersom deltakeren har et relevant norsknivå sett ut fra de arbeidsoppgavene han skal utføre. Dersom en flyktning med akademikerbakgrunn ønsker arbeidspraksis som passer til hans/hennes bakgrunn, kan det være hensiktsmessig å finne en språkpraksisplass som gir

intensiv språktrening, for eksempel i en barnehage, og så avslutte norskopplæringen med Språkprøven. I noen yrker eller videreutdanning på høyere nivå kreves et høyere språklig nivå enn dette. For noen vil det derfor være nødvendig å ta test i norsk på høyere nivå³. Også trinn 3 ved universitetet og norsk som 2. språk i videregående skole gir samme norskkompetanse. Det kreves ikke bestått Språkprøve for å ta disse testene.

En kan så forsøke å finne relevant arbeidspraksis. Da vil det være større muligheter for at arbeidspraksisen oppleves som meningsfylt både for arbeidsgiver og deltaker. Man bør ha i minne at det kan være vanskelig å framskaffe enkelte typer arbeidspraksis, og det kan være et poeng å vente med et tiltak: Rett tiltak til rett tid!

I mange tilfeller vil vi oppleve at høyt utdannede flyktninger har et langsiktig og et kortsiktig mål i sin individuelle plan. Det kortsiktige målet kan være å få jobb og forsørge seg selv og familien, mens det langsiktige målet kan være å få vurdert sin utdanning, ev. komplettere sin utdanning dersom det blir resultatet av vurderingen. En arbeidspraksis kan i slike tilfeller tilpasses det kortsiktige målet: å få en jobb for å tjene penger.

Dersom situasjonen på arbeidsmarkedet tilsier at det er vanskelig å skaffe språk- og arbeidspraksis, vil det i de fleste tilfeller

være hensiktsmessig at arbeidspraksis får prioritet, ved at språkpraksis blir flyttet til andre arenaer enn ordinært arbeidsliv. Norsk kan trenes på mange andre arenaer.

Målsettingen for arbeidspraksis:

- Å styrke den enkeltes muligheter for å komme i arbeid eller utdanning.
- Å prøve ut og avklare den enkeltes muligheter på arbeidsmarkedet.
- Det bør være mulighet for opplæring og oppdatering.
- Deltakeren skal få relevant arbeidserfaring i henhold til den individuelle planen.
- Deltakeren skal få en attest og en referanse for videre jobbsøking.
- Å øke motivasjonen for norskopplæring.
- Å bruke og forbedre ferdighetene i norsk språk.
- Å skape forståelse og fremme samhandling mellom mennesker med ulik kulturbakgrunn.
- Ta i bruk innvandrernes medbrakte kompetanse, til beste for samfunn og individ.
- Å rekruttere arbeidssøkere med innvandrerbakgrunn til norsk arbeidsliv.

Om arbeidspraksis:

- Aetat betaler kurstønnad. Denne tilfaller kommunen.
- Arbeidsgiveren har ikke lønnskostnader eller arbeidsgiveransvar, men er likevel ansvarlig for at deltakeren er yrkesskade-forsikret.
- Praksisdeltakeren er å betrakte som ekstraordinær arbeidskraft, og det er viktig at de ikke fortrenger ordinære arbeidstakere.
- Den tillitsvalgte i bedriften skal orienteres om arbeidspraksisen.
- Bedriften skal utpeke en fadder som har hovedansvar for oppfølging i avtaleperioden.
- Bedriften har ingen forpliktelser til videre engasjement/jobb etter avtaleperioden er gått ut, men deltakeren er arbeidssøker og kan være aktuell for ansettelse også i avtaleperioden. Dersom deltakeren får jobb, kan arbeidspraksisen avsluttes på kort varsel.

Lønnstilskudd

Lønnstilskudd skal bidra til at utsatte grupper arbeidssøkere ansettes på ordinære lønns- og arbeidsvilkår. Dette oppnås ved å gi tidsbegrenset lønnstilskudd til arbeidsgivere som ansetter personer i målgruppen på ordinære lønns- og arbeidsvilkår med sikte på et varig arbeidsforhold. Tiltaksdeltakerne

skal utføre oppgaver i en offentlig eller privat virksomhet.

Målgruppen er arbeidssøkere som har særlige problemer med å komme inn på arbeidsmarkedet, f.eks. innvandrere og langtidsledige. Lønnstilskuddet gis som en prosentvis refusjon av lønnsutgiftene i en begrenset tid av ansettelsestiden. Lønnstilskuddet skal kompensere for lavere produktivitet i denne perioden.

Opplæring (AMO-kurs)

Opplæring skal bidra til at yrkeshemmede og ordinære arbeidssøkere kvalifiseres til ledige jobber og hindre utstøting av arbeidstakere som står i fare for å falle ut av arbeidslivet. Opplæringen gis i samarbeid med Aetat. Yrkeshemmede kan i tillegg tilbys ordinær utdanning som ledd i yrkesrettet attføring dersom Aetat vurderer det som nødvendig og hensiktsmessig for at den yrkeshemmede skal bli i stand til å skaffe seg eller beholde høvelig arbeid.

Aetat skiller mellom ordinære opplæringstiltak (ordinære AMO-kurs) og tilrettelagte tiltak, bl.a. for innvandrere. Ordinær opplæring vil vanligvis kreve gode norskkunnskaper for at deltakeren skal få utbytte av kurset. Majoriteten av deltakerne vil være arbeidssøkere som har norsk som morsmål, men ordinære tiltak skal vurderes før tilrettelagte tiltak. Norskkunnskaper, tidligere yrkeserfaring, yrkesønske, motiva-

sjon og kursets teoretiske innhold må vurderes samlet før inntak på opplæring.

Kjeding av tiltak

For personer som trenger et lengre løp for å komme i arbeid, kan det være hensiktsmessig å kjede flere arbeidsmarkedstiltak. En kjeding skal ivareta det individuelle perspektivet, og det er svært viktig at vi har fleksible kvalifiseringsløp. Språkpraxis i kommunal regi kan være første ledd i en tiltakskjede, deretter kan opplæring være aktuelt (for eksempel et fagkurs kombinert med norskopplæring) og så kan arbeidspraksis som gir jobb, avslutte tiltakskjeden. Men slik trenger det ikke å være. Det er de individuelle behovene for kvalifisering som er avgjørende for hvilke tiltak som er hensiktsmessige. Vi må unngå å havne i en situasjon der språkpraxis automatisk avløses av arbeidspraksis.

Et eksempel på kjede av tiltak er:

1. opplæring kombinert med norskopplæring i kommunal regi, deretter
2. arbeidspraksis som også kan kombineres med norskopplæring i kommunal regi og så
3. lønnsstilskudd

Et eksempel

Amina kombinerer et AMO-kurs i hotell- og næringsmiddelfag med norskundervisning

i kommunal regi. Norskopplæringen er en integrert del av kurset, der opplæring i fag og norskopplæring knyttes sammen. Kurset er tilrettelagt for arbeidssøkere med innvandrerbakgrunn (trinn 1 i kjeden).

Når kurset er fullført, ønsker Amina å fortsette i praksis fem dager i uken (trinn 2 i kjeden). Hun har ikke fullført norskopplæringen, og beslutter derfor å kombinere arbeidspraksis med norskopplæring på kveldstid to ganger i uken.

Arbeidsgiveren er fornøyd med jobben Amina gjør, men han gir uttrykk for at hun ofte trenger at beskjeder blir gjentatt, og det går en del ekstra tid med til å forklare.

Arbeidsplassen der Amina har arbeidspraksis, lyser ut to ledige stillinger, og Amina blir oppfordret av kollegaer til å søke de ledige stillingene. Amina tror selv at hun har liten mulighet til å få jobb pga. norskkunnskapene, og hun tar kontakt med Aetat, som også har hatt oppfølging i arbeidspraksis, og forklarer situasjonen. Saksbehandleren ved Aetat beslutter å tilby arbeidsgiveren et lønnstilskudd dersom han velger å ansette Amina. Amina søker jobben og får den. Hun blir ansatt på ordinære lønns- og arbeidsvilkår. Arbeidsgiveren får refundert deler av sine lønnsutgifter (trinn 3 i kjeden).

Yrkesrettet attføring

Den som har problemer av helsemessige årsaker, kan søke om attføring.

Før Aetat innvilger yrkesrettet attføring, blir det vurdert om det er mulig å skaffe høvelig arbeid gjennom direkte formidling.

Dersom formidling ikke er mulig, utarbeider søkeren og Aetat i samarbeid en plan for å komme i arbeid.

For å få økonomisk støtte til yrkesrettet attføring må arbeidssøkeren ha varig nedsatt eller vesentlig redusert arbeidsevne eller vesentlig reduserte muligheter til å velge yrke/arbeidsplass på grunn av helsemessige problemer. Etter gjeldende regler er opptjeningstid i folketrygden normalt tre

år (ett år dersom den som søker, har vært sammenhengende i ordinært arbeid minimum et år umiddelbart før søknad om attføring). Dette gjelder personer som har fått opphold på humanitært grunnlag.

Kravet om opptjeningstid kan derfor medføre at yrkesrettet attføring ikke kan iverksettes på et tidlig tidspunkt. Personer som har fått innvilget asyl, kan søke om attføring fra innvilgelsesdato.

For å søke om yrkesrettet attføring må arbeidssøkeren fylle ut et skjema og levere det til trygdekontoret. Arbeidssøkeren kan få hjelp til å fylle ut skjemaet. For arbeidssøkere med innvandrerbakgrunn kan det være aktuelt å bruke tolk ved utfylling av skjemaet og ved legekonsultasjoner. Aetat behandler søknaden om yrkesrettet attføring etter folketrygdloven.

Arbeidspraksis i skjermet virksomhet (APS) er en mulighet for flyktninger som er sosialt yrkeshemmet eller har rusproblemer. Arbeidspraksis i skjermet virksomhet gir flere muligheter for tilrettelagt arbeidspraksis enn arbeidspraksis i ordinært arbeidsliv.

Andre tiltak i Aetats regi

Midlertidig sysselsetting.

Tiltaket skal gi arbeidserfaring til personer som står i fare for å bli varig utestengt fra arbeidslivet, eller som har problemer med å etablere seg på arbeidsmarkedet. Øvrige

arbeidsmarkedstiltak må være vurdert før en person tas inn på sysselsettingstiltak.

Arbeid med bistand.

Tiltaket skal gi hensiktsmessig og nødvendig bistand med sikte på integrering av yrkeshemmede i ordinært arbeidsliv, og brukes i forbindelse med yrkesrettet attføring i ordinære virksomheter.

Varig tilrettelagt arbeid i arbeidssamvirker.

Deltakerne i tiltaket er ansatt i et arbeidssamvirke, med produksjon og omsetning av varer og tjenester. Tiltaket skal tilby personer som ikke kan få arbeid på det ordinære arbeidsmarkedet, arbeidsoppgaver tilpasset den enkeltes yteevne.

Bedriftsintern opplæring.

Tiltaket er et tilskudd til bedriften for å motvirke utstøting ved større omstillinger, opprettholde og styrke kompetansen til ansatte i bedrifter som har omstillings- eller strukturproblemer som er av særlig alvorlig karakter for arbeidsmarkedet, og rekruttere til stillinger som det er vanskelig å besette.

Tiltak i arbeidsmarkedsbedrift.

Tiltaket skal gi yrkeshemmede avklaring (fase 1), høyere reell og formell kompetanse gjennom tilrettelagt opplæring (fase 2), samt mulighet for varig tilrettelagt arbeid for deltakere som har liten mulighet for å få arbeid i det ordinære arbeidsliv (fase 3).

Aetat intro

(Aetats introduksjonsprogram for arbeidssøkere med innvandrerbakgrunn)

Aetat intro er egne kompetansesentre for informasjon, veiledning, avklaring, kvalifisering og formidling av arbeidssøkere med innvandrerbakgrunn. Aetat intro skal bistå Aetat lokal overfor brukere som har behov for service utover det Aetat lokal gir.

Aetat intro finnes i Oslo, Trondheim, Bergen og Kristiansand. Hvert kontor har et regionalt ansvar. Det første Aetat intro (tidligere Introduksjonsprogram for fremmedspråklige (IFF) ble opprettet i 1982.

Aetat intro har følgende arbeidsoppgaver:

- gir individuell yrkesveiledning og bistår arbeidssøkere med å legge en handlingsplan for kvalifisering og arbeid
- arrangerer arbeidslivsorienterende kurs
- arrangerer tilrettelagt yrkeskvalifiserende opplæring (AMO-kurs)
- organiserer tiltaksplasser på ordinære arbeidsplasser
- har jobbsøkerkurs for innvandrere
- bestiller kvalifiseringstiltak, kvalitetssikrer innhold i tiltakene og følger opp deltaker og arrangør
- arrangerer norsktester for søkere til arbeidsmarkedstiltak

- samarbeider med kommunene om introduksjonsprogram for nyankomne innvandrere, herunder arbeidsmarkedstiltak i kombinasjon med (førstegangsopplæringen) grunnopplæringen i norsk

- samarbeider i integreringsarbeidet med arbeidsgivere, bransjeorganisasjoner, kommuner, forsknings- og utdanningsinstitusjoner, UDI med flere

- samarbeider med alle enheter innen Aetat over hele landet

Samarbeid mellom ulike aktører

I mange kommuner er det inngått et samarbeid mellom flere aktører for å gi gode opplæringstilbud. Opplæringstilbudene kan bestå f.eks. av norskopplæring i kommunal regi og arbeidspraksis og oppfølging i privat eller offentlig virksomhet i regi av Aetat.

En modell kan være at Aetat inngår avtale med en ekstern kursarrangør som påtar seg ansvaret for å arrangere ulike fagkurs.

I forkant av kurset har Aetat:

- veiledningssamtaler med potensielle deltakere
- utvelging og inntak til kurs
- oppfølging i praksis
- evaluering underveis og ved kursslutt

Kursarrangør, norskopplæringscenter og Aetat har jevnlig kontakt om faglig og språklig progresjon for hver enkelt kursdeltaker. Det er viktig å koble behovet for arbeidskraft til fagkurs. Slike kurs har vært arrangert flere steder i landet som et samarbeidstiltak mellom Aetat, kommune og lokalt næringsliv. Formidling til jobb har vært en viktig målsetting for disse kursene, og formidlingstillene har vært høye.

I mindre kommuner er det inngått interkommunalt samarbeid for å øke rekrutteringsgrunnlaget til kurs som en kommune alene ville ha vansker med å arrangere.

En målsetting må være å ha tilgang til tiltak av god kvalitet for å sy sammen gode individuelle kvalifiseringstilbud. En annen målsetting må være at den enkelte tjenesteyter slipper å starte med blanke ark hver gang et behov for tiltak oppstår. Kvalifiseringstiltak som har vært gjennomført, kan tas opp og ned etter behov. Dersom det er hensiktsmessig, kan man spare tid og ressurser ved å bygge opp kompetanse og tiltak på tvers av kommunegrensene og fylkesgrensene. Evaluering og rutinebeskrivelser blir viktige.

Eksempler på andre tiltak (i vid forstand) der utdanningsinstitusjoner, frivillige, lag og organisasjoner er aktører:

- Norskopplæring, dag/kveld
- Grunnskoleopplæring (voksenopplæring), spesielt tilrettelagt for innvandrere

- Språkpraksis (kommune)
- Utprøving av kompetanse i kommunal regi («utprøvingsstasjoner»), lavterskelutprøving, (kommune)
- Realkompetansevurdering/yrkesprøving (fylkeskommune, næringsliv), og av høyere utdanning (ulike utdanningsinstitusjoner, næringsliv)
- Utprøving av kunnskaper, f.eks. i matematikk og engelsk, (ulike utdanningsinstitusjoner)
- Hospitering i voksenopplæring, videregående skoler
- Hospitering ved høyere utdanningsinstitusjoner
- Flyktningguide. Deltakelse i lags- og organisasjonsarbeid

Vedlagt følger konkrete eksempler på samarbeidstiltak mellom Aetat og andre aktører. Eksempelene kan fungere som en liten idébank over muligheter som finnes. Tiltakene varierer avhengig av individuelle behov, antall flyktninger, de ulike instansenes involvering, prioriteringer med mer.

¹ Rundskriv P-6/2003

² www.aetat.no

³ For informasjon om Språkprøven og Test i norsk, høyere nivå, se Folkeuniversitetets hjemmeside: www.fu.no

---

Samarbeidstiltak Aetat/Kommune

<i>Beskrivelse av tiltaket</i>	Navn på tiltaket: AMO-kurs: 0605. Å-05 I.201. Medhjelper i institusjon (Aetat Drammen). Deltakerne får opplæring i grunnleggende helse- og sosialfaglige emner sammen med norsk modulopplæring. Undervisningen foregår på OPUS Drammen og to dager pr. uke på språkpraksisplasser innenfor pleie- og omsorg i Drammen kommune.
<i>Antall deltakere</i>	17
<i>Opptakskrav</i>	Fullført modul 2, relativt bra muntlig språk, god motivasjon, noen har helsefaglig bakgrunn fra hjemlandet.
<i>Målgruppe</i>	Åpent for alle, men inntaket er skjedd i samarbeid med kursarrangør etter intervjuer og vist interesse for fagfeltet. Noen er deltakere i introduksjonsprogram, andre er innvandrere. Deltakerne er bosatt i Drammen eller nabokommuner.
<i>Bakgrunn</i>	Et ønske om å forkorte veien ut i arbeidslivet for minoritetsspråklige med ønske om arbeid innenfor omsorgssektoren. Situasjonen på arbeidsmarkedet viser at det er stort behov for arbeidskraft i omsorgssektoren. Behov for fagrettet opplæring for en del motiverte deltakere i norskopplæring. Initiativet kom fra Introduksjonssenter for utlendinger.
<i>Innhold</i>	Innblikk i noen av områdene som dekkes av læreplan for grunnkurs helse- og sosialfag: hygiene, noe sykdomslære, noe anatomi, om helsevesenet i Norge, etikk. Differensiert norskopplæring i tilknytning til «fag»-stoffet samt videre modulopplæring.
<i>Resultat/effekt</i>	Tiltaket er godt fordi både norsk- og «fag»-opplæringen knyttes til noe praktisk og jobbrelevant. Godt samarbeid med faddere på arbeidsplassene. Flere har fått tilbud om vikarjobber. Deltakerne er svært fornøyd. Kurset var vellykket, og ble avsluttet desember 2002. Ønske om videreføring med mer faglig fordypning vår 2003.

<i>Tiltaket gir følgende kompetanse</i>	Arbeidslivskunnskap, norskkunnskaper, grunnleggende kjennskap til omsorgsarbeid i vid forstand, etiske normer og regler for behandling av eldre og funksjonshemmede, praktisk trening i stell og pleie.
<i>Samarbeid</i>	Samarbeidspartnerne Aetat Drammen, Introduksjonssenter for utlendinger, ledere og faddere ved pleie- og omsorgsinstitusjoner i kommunen, Lier, Svelvik og Sande kommuner har deltakere med. Samarbeid med Introsenteret Aetat om inntak, opplegg, lokaler og finansiering. Aetat betaler kursstønad og deler av undervisningen, Introduksjonssenteret betaler norskdelen av undervisningen samt oppfølging/undervisning på arbeidsplassen.
<i>Annet</i>	Godt samarbeid med pleie- og omsorgstjenesten i forkant samt to timers faddersamling ved starten av tiltaket har vært viktig for samarbeidsklimaet. Det er viktig at deltakerne er motivert for akkurat den typen arbeid som tiltaket retter seg mot.
<i>Kontaktpersoner</i>	Aetat Drammen v/Lise Løff, tlf. 32 27 75 00 Drammen kommune, Introduksjonssenter for utlendinger v/Baksho Sunder eller Ellinor Haugård, tlf. 32 21 70 00
<i>Dokumentasjon</i>	Det utarbeides halvårige rapporter.

Samarbeidstiltak Aetat/Norskopplæringscenter/Næringsliv

<i>Beskrivelse av tiltaket</i>	Deltakerne får opplæring ved Koggen Opplæringscenter, som er et fiske/rekemottak i Nevlungshavn. Opplæringen kombineres med norskopplæring med samfunnskunnskap. Fokus på jobbsøking.
<i>Antall deltakere</i>	10
<i>Opptakskrav</i>	Fullført modul 2, god motivasjon, god fysisk helse, oppfyller generelle krav for å delta på arbeidsmarkedstiltak.
<i>Målgruppe</i>	Åpent for alle, men Aetat vurderer søkerne i samarbeid med kursarrangør. Forsøker å sette sammen blandede grupper når det gjelder nasjonalitet. Primært for arbeidssøkere med innvandrerbakgrunn, men norske er også tatt inn på kurset.
<i>Bakgrunn</i>	Tiltaket ble iverksatt både ut fra behov i arbeidsmarkedet og kvalifiseringsbehov hos innvandrere. Initiativtaker: Koggen Opplæringscenter.
<i>Innhold</i>	Innholdet i kurset er opplæring i fiskemottak, sortering, vurdering av fisk, bruk av fisk, bearbeiding, pakking, utkjøring, produksjon av fiskemat hvori inngår å lese oppskrifter, og måle opp ingredienser, behandling/vedlikehold av utstyr, renhold, hygiene, butikkarbeid i tilknytning til fiske/rekemottaket, servere i «restauranten». Norskopplæringen knyttes til det faglige innholdet i kurset + samfunnsorientering og jobbsøking.
<i>Resultat/effekt</i>	Tiltaket er godt fordi det er gode muligheter for å knytte norskopplæring til praktisk opplæring. Høy formidlingsprosent, 70–80 %. Fokus på jobbsøking som inngår i tiltaket. Kursarrangør er aktivt med for å finne jobber som deltakerne kan søke på, kan brukes som referanse, følger med ut ved jobbintervju, og følger ut første dag på ny arbeidsplass hvis ønskelig. Bruker Aetats database og har selv et godt

kontaktnett. Formidler også til annet arbeid enn fiskemottak. Tiltaket gir følgende kompetanse: Arbeidslivskunnskap, norsk-kunnskaper, filetering (ca. 50 % av tiden), produksjon av fiskemat, de som snakker godt norsk, kan også delta i butikkarbeidet ved fiske- og rekemottaket.

<i>Samarbeid</i>	Samarbeidspartnere: Larvik kommune v/arbeidslivsenheten, Aetat og Koggen Opplæringscenter. De samarbeider om: å avklare søkere og opptak til kurs og gjennomføring og evaluering av kursene. De ulike samarbeidspartnerne har følgende ansvar og roller i samarbeidet: Aetat finansierer tiltaket ved å betale kursstønad og driftstilskudd og har samtaler med deltakerne. Koggen Opplæringscenter rapporterer jevnlig til Aetat og står for den daglige kursdriften.
<i>Annet</i>	Lokalsamfunnet tar positivt imot innvandrerne, og lokalbefolkningen synes at tiltaket er positivt for lokalmiljøet. Kursarrangør er engasjert og ser hvor viktig det er med jobbsøking knyttet til tiltaket.
<i>Kontaktpersoner</i>	Aetat Larvik v/distriktsarbeidssjef Jørgen Hoel, tlf. 33 14 17 20 Larvik kommune, arbeidslivsenheten v/Berit Moe, tlf. 33 17 38 00 Norskskolen v/Tom Bredvei, tlf. 33 17 38 00 Koggen Opplæringscenter v/Hans Jacobsen, tlf. 33 18 81 30
<i>Dokumentasjon</i>	Det utarbeides halvårige rapporter.

Samarbeidstiltak Aetat/Norskopplæringscenter/Videregående skole

---

<i>Tiltakets navn/kurs-identitet/løpenummer</i>	Navn, kursidentitet i Totalsystemet, løpenummer i Arena. Hotell- og næringsmiddelfag for arbeidssøkere under norskopplæring.
<i>Antall deltakere</i>	17
<i>Opptakskrav</i>	Deltakerne må minst ha bestått modul I i norskopplæringen, være motivert for å arbeide innen faget. Må kunne kommunisere på norsk.
<i>Målsetting</i>	Kurset er rettet mot flyktinger/innvandrere under norskopplæring.
<i>Bakgrunn</i>	Erfaringen viser at det finnes et arbeidsmarked for ufaglært arbeid i denne bransjen, og det er interesse for yrket i målgruppen. Aetat intro tok initiativ til kurset.
<i>Innhold</i>	Norskopplæring knyttet til fagopplæring (GK og VK I-pensum) og praktisk kjøkkenarbeid. Norsklærer og faglærere jobber tett i forhold til terminologi, fagpensum. I fagopplæringsdelen blir det gitt tilrettelagt modulbasert undervisning, knyttet sammen med praktisk arbeid på kjøkkenet. Modulene er kompetansegivende, og deltakerne vil få utstedt formelt kompetansebevis. Det vil bli gitt arbeidsmarkeds/utdanningsinfo underveis i kurset for at deltakerne skal kunne kjenne til muligheter for å fullføre fagopplæring enten gjennom arbeid eller utdanning/kurs.
<i>Resultat/effekt</i>	Tiltaket er godt fordi norskundervisning kombinert med yrkesvirksomhet gir en god voksenpedagogisk læringsarena. Tiltaket gir følgende kompetanse: Delkompetanse innen hotell- og næringsmiddelfag, med mulighet for spesialisering innen kokk/servitør m.fl.
<i>Samarbeid</i>	De som samarbeider, er: Aetat, Nygård skole (voksenopplæringscenter) og Krohnsminde videregående skole. Aetat intro har tatt initiativ til kurset, samt til samarbeid med Nygård skole.

Roller og ansvar: Aetat finansierer kurset. AOF er kursarrangør (etter anbudsrunde). Aetat intro avklarer deltakere til kurset delvis i samarbeid med Nygård skole og i noen tilfeller sammen med MOKS (Mottaks- og kompetansesenteret i Bergen kommune). Aetat intro foretar opptak. Nygård skole står faglig og økonomisk ansvarlig for norskundervisningen. Aetat betaler kursstønad og vil gi arbeidsmarkedsinfo/oppfølging underveis i kurset. Aetat og kursarrangør samarbeider med Krohnsminde videregående om kompetansevurdering/-bevis.

Annet

Realkompetansevurdering gir mulighet for å utstede kompetansebevis for at hele eller deler av et fag er bestått. Dette er delvis oppløyd mark, og det skjer utviklingsarbeid underveis, jf. Aetat intros kurs på IFOS (Industriens faglige opplæringscenter) hvor utstedelse av delkompetansebevis har vært en målsetting det siste året. Klasserommet som hotell- og næringsmiddelkurset benytter, er et kjøkken.

Kontaktperson

Hvem kan kontaktes for mer informasjon? Aetat intro, Bergen
v/Åse Møller Hansen/Tor Solsvik, tlf. 55 35 39 60
E-post: aamh@a | 208.aetat.no/ts@a | 208.aetat.no

Samarbeidstiltak Aetat/IFOS/Norskopplæringscenter

<i>Tiltakets navn/kurs-identitet/løpenummer</i>	Navn, løpenummer i Arena. IFOS (Industriens faglige opplæringscenter), Mekaniske fag 2002 00192728.
<i>Antall deltakere</i>	12–15
<i>Opptakskrav</i>	Deltakerne må minst ha bestått modul I og være motivert for å arbeide i faget eller ha fagbakgrunn. Må kunne kommunisere.
<i>Målsetting</i>	Kurset er rettet mot flyktninger/innvandrere under norskopplæring.
<i>Bakgrunn</i>	Aetat intro tok initiativ, da erfaringen tilsier at det finnes et arbeidsmarked for ufaglært arbeid i denne bransjen og interesse for yrket i målgruppen. Prosjektet er utviklet over en seksårsperiode, men har de to siste årene vært et kompetansegivende kurs.
<i>Innhold</i>	Norskopplæring knyttet til fagopplæring (GK og VK I-pensum). Norsklærer og faglærere jobber tett i forhold til terminologi, fagpensum. I fagopplæringsdelen blir det gitt tilrettelagt modulbasert undervisning i sveis, plate, rør. Modulene er kompetansegivende, og deltakerne vil få utstedt formelt kompetansebevis. Det vil bli gitt arbeidsmarkedets/ utdanningsinfo underveis i kurset for at deltakerne skal kunne kjenne til muligheter for å fullføre fagopplæring enten gjennom arbeid eller utdanning/kurs.
<i>Resultat/effekt</i>	Tiltaket er godt fordi norskundervisning kombinert med yrkesvirksomhet gir en god voksenpedagogisk læringsarena. Stor progresjon i norskopplæring. Gjennom praksis (lagt inn i kursperioden) møte med arbeidsgivere og arbeidsplass. Tiltaket gir følgende kompetanse: Sertifisering i sveising. Modulbevis (kompetansebevis) som måler ferdighetene i faget. Gode og adekvate norskferdigheter, erfaring fra arbeidspraksis.

<i>Samarbeid</i>	Samarbeidspartnerne er: Aetat, Nygård skole og Laksevåg videregående skole. Aetat intro har tatt initiativ og utarbeidet ideen til kurset, samt iverksatt samarbeid med Nygård skole, og finansierer kurset. IFOS er kursarrangør (etter anbudsrunde). Aetat intro avklarer deltakere til kurset i samarbeid med Nygård skole og etter hvert sammen med MOKS (Mottaks- og kompetansesenteret i Bergen kommune). Aetat intro foretar opptak. Nygård skole står faglig og økonomisk ansvarlig for norskundervisningen. Aetat betaler kursstønad og vil gi arbeidsmarkedsinfo/oppfølging underveis i kurset. Aetat og kursarrangør samarbeider med Laksevåg videregående angående kompetansevurdering/-bevis.
<i>Annet</i>	Kompetansereformen gir mulighet for realkompetansevurdering slik at det kan utstedes delkompetansebevis. Å utvikle denne metodikken har pågått kontinuerlig de siste seks år. Kurset evalueres pga. utviklingen på arbeidsmarkedet – økt ledighet i industrien.
<i>Kontaktperson</i>	Hvem kan kontaktes for mer informasjon? Aetat intro/Tor Solsvik, tlf. 55 36 39 60 E-post: ts@a1208.etat.no
<i>Dokumentasjon</i>	Ideen er under stadig utvikling og er bygd på samarbeid mellom ulike instanser. Men grunnideen er basert på Pablo Freires metodikk om å knytte praktisk arbeid til teori.

Samarbeidstiltak Aetat/Kommune

<i>Tiltakets navn/kurs-identitet/løpenummer</i>	Navn, kursidentitet i Totalsystemet, løpenummer i Arena. Forberedende AMO for fremmedspråklige – Tiltaksnr. 2002/192633.
<i>Antall deltakere</i>	40
<i>Opptakskrav</i>	Fullført og bestått modul 2 i norskopplæringen.
<i>Målsetting</i>	Generelt flyktninger/asylsøkere og innvandrere over 19 år med arbeidstillatelse.
<i>Bakgrunn</i>	Tiltaket ble satt i gang som resultat av samarbeidsmøter mellom Aetat, Flyktningenheten i Haugesund kommune og Haugesund Voksenopplæringsssenter (HVO). Man ønsket ikke å vente på å bli godkjent som prosjektkommune av UDI, det ble derfor enighet om at midler til prosjektleder kunne finansieres ved hjelp av AMO-midler. Det er særlig Haugesund Voksenopplæringsssenter som har utviklet prosjektet i nært samarbeid med Aetat, Flyktningenheten og Haugaland mottakssenter. For Aetat har prosjektet gjort at ressursbruken for denne målgruppen er blitt mer effektiv og målrettet. Oppfølgingen av den enkelte deltaker er blitt mye tettere enn hva tilfellet var når deltakere på samme språknivå hadde arbeidspraksis etter avtale mellom Aetat og bedrift.
<i>Innhold</i>	Kurset starter med et to ukers forkurs i arbeidslivskunnskap. Berører her emner som arbeidsmiljølov, etikk, kultur, hygiene etc. Det er også en innføring i data ved at hver enkelt deltaker skal lage sin egen CV. Deltakerne som deltar på kurset, er elever i samme klasser/grupper ved HVO. Prosjektleder foretar i samarbeid med lærerne en kartlegging av kompetanse og ønsker om praksisplasser. Etter forkurset finner prosjektleder aktuelle praksisplasser to dager pr. uke ved offentlige og private virksomheter. Emner fra forkurset blir også repetert senere ved at deltakerne diskuterer med hverandre og lærer om forhold på arbeidsplassen.

Varigheten på det siste kurset er fra 02.09.2002 – 21.12.2002. Enkelte deltakere har også deltatt på tilsvarende kurs i vårsemesteret.

<i>Resultat/effekt</i>	<p>Dette er et godt tiltak fordi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det gir et heldagstilbud hvor deltakerne får en reell innføring i norsk arbeidsliv. • Det er blitt dokumentert klart bedre progresjon i norskopplæring for deltakere i programmet enn hva tilfellet er for elever som ikke deltar i dette programmet.
<i>Kompetanse</i>	<p>Tiltaket gir ingen formell kompetanse. Alle deltakerne får et kursbevis vedlagt evalueringsskjema fra bedrift.</p>
<i>Samarbeid</i>	<p>Samarbeidspartnere:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Haugesund kommune v/Haugesund Voksenopplæringscenter er tiltaksarrangør. Og anbefaler deltakere som har fullført modul 2. Prosjektleder har meget stort kontaktnett i det lokale næringsliv. Har utarbeidet en database med over 60 aktuelle tiltaksbedrifter. 2. Haugaland mottakssenter: Kartlegger aktuelle deltakere fra mottaket. 3. Aetat Haugesund: Kjøper kurset. Hoveddelen av utgiftene er midler til å finansiere en prosjektleder i 100 % stilling. Alle deltakerne er registrert ved Aetat og får utbetalt stønad for antall dager i praksis hver 14. dag. <p>Evaluering: Prosjektleder innhenter evalueringsskjema fra bedrifter og deltakere etter hvert semester. I tillegg lager lærerne egne evalueringer. Har minst ett evalueringsmøte hvert semester hvor HVO, Flyktningenhet, Mottakssenter og Aetat deltar.</p>
<i>Annet</i>	<p>Aetat ser dette prosjektet som en forløper til Introduksjonsprogram for flyktninger og ønsker en annen måte å finansiere/organisere dette på når loven er vedtatt og satt i verk. Bedre at deltakerne får lønn fra én instans i stedet for som nå, når mange både får sosialhjelp og stønad fra Aetat.</p>

Kontaktperson

Reidar Fredsvik, Aetat Haugesund,
tlf. 52 70 84 44, e-post rf@all15.aetat.no
Eva Husby, prosjektleder v/Haugesund Voksenopplæringscenter,
tlf. 52 72 69 55
Björg Vestby, inspektør v/Haugesund Voksenopplæringscenter,
tlf. 52 72 69 55

Dokumentasjon

Det er laget en oppsummering etter hvert kurs vedlagt evalueringer fra deltakere og bedrift.

Samarbeidstiltak Aetat/Kommune/Regionalt Opplæringscenter/ Kommunal Kompetanse

---

<i>Tiltakets navn/kurs-identitet/løpenummer</i>	Prosjektets tittel: «Flyktingar og innvandrarak som ressurs i helse- og sosialtenestene».
<i>Antall deltakere</i>	45 deltakere fra 22 land har deltatt fra 1.1.2000 til 31.12.02.
<i>Opptakskrav</i>	Kurset har ikke et definert minstekrav til norskkunnskaper, men et krav om motivasjon. Utvelgelsen skjer i en samtale med enten kontaktperson i kommunen eller Aetat. Denne samtalen vil i seg selv være en forsikring om at deltakeren har nok grunnleggende forutsetninger for å ha nytte av et slikt kurs.
<i>Målsetting</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Kvalifisere flyktinger og innvandrere til arbeid i kommunene. • Bidra til at den enkelte blir i stand til å delta i samfunnslivet og fungere i ordinært arbeid, eller i stand til å nytte seg av det ordinære utdannings- og kvalifiseringssystemet. • Bidra til økt praktisk samhandlingskompetanse hos deltaker, fadder og arbeidsplass. <p>En avgjørende forutsetning for å bli integrert i Norge, er at en selv og familien har mulighet til å forsørge seg selv med inntekt fra eget arbeid. En jobb blir derfor viktig, og arbeidsplassen og arbeidsmarkedet blir på denne måten den viktigste arenaen for integrasjon.</p>
<i>Bakgrunn</i>	Fjell kommune tok initiativet, sammen med Ressurssenter for omstilling i kommunene (RO). Målet er å koble to behov: 1. Kommunens behov for arbeidskraft i helse- og sosialtjenesten. 2. Flyktingers og innvandreres behov for lønnet arbeid. Dette skjer gjennom å kombinere arbeidspraksis, fagteori og norsk-opplæring.

<i>Struktur</i>	Tre dager arbeidspraksis og to dager fagteori med integrert norsk. Praksisplasser ble funnet i pleie- og omsorg, etter hvert også i barnehager.
<i>Innhold</i>	<p>I prosjektet er det gjennomført flere AMO-kurs, der flere av deltakerne ikke har vært ferdige med ordinær norskopplæring. Kursene gjennomføres i dag med norskopplæring integrert. Norskundervisning har vært godkjent som interkommunal klasse, tilknyttet kommunen der undervisningen foregår.</p> <p>Kursene har tolærersystem med faglærer og norsklærer. Integrert norsk bygger på praktisk norsk knyttet til fagopplæring gjennom teori og praksis på arbeidsplass. Samfunnsfag kommer inn som både teori og praksis. For å beskrive måten vi har arbeidet på metodisk, har vi tatt i bruk et nytt begrep – Prafano – Praktisk fagteoretisk norsk. Denne metoden er beskrevet mer utførlig i et eget metodehefte. (For ytterligere informasjon: RO ressursenter for omstilling i kommunene v/Møyfrid Hallset, tlf. 74 83 97 99.)</p> <p>Fjell-prosjektet har hatt kvalifisering av personell til helse- og sosialtjenestene som mål, og inngår derfor i arbeidet med «Rett person på rett plass». Flyktninger og innvandrere er deler av arbeidskraftreserven i Norge. Lokalt så Fjell kommune behovet for å gi målrettet opplæring til arbeid i helse- og sosialtjenestene, både kortsiktig for å dekke behov for ufaglærte vikarer, og langsiktig for kvalifisert personell.</p> <p>Ser vi på deltakerne på kurs i Fjell-prosjektet, så har de hatt svært ulik bakgrunn, fra relativt nyankomne flyktninger til innvandrere som har vært lenge i Norge. De samlede behovene til deltakerne har vært arbeidslivs- og samfunnskunnskap, forbereding og kvalifisering til arbeid og språkopplæring. Noen har hatt behov for godkjenning av utdanning fra hjemlandet, kombinert med innsikt i norsk arbeidsliv og språkopplæring knyttet til fagfeltet.</p> <p>Kursene i Fjell-prosjektet har på ulike måter møtt behovene til nyankomne flyktninger, og har vært en del av Fjell kommunes arbeid</p>

med introduksjonsprogram. Målet med Fjell-prosjektet har vært å finne en arbeidsform som tar hensyn til flyktingenes (og innvandrernes) behov, slik det framkommer i St.melding nr. 17 og introduksjonsloven, og kommunens egne mål om kvalifisering av personell. Forankringen i kommunens rekrutteringsbehov gir en ekstra mulighet for å lykkes i integreringsarbeidet.

Resultat/effekt

Dette er et godt tiltak fordi:

Deltakerne og fadderne og arbeidsplassene blir møtt der de er, med ulike problemstillinger og utfordringer. Vi legger spesielt vekt på deltakernes og faddernes egen kompetanse og kreativitet til å finne løsninger og muligheter.

Kompetanse

Selve tiltaket kvalifiserer ufaglært arbeidskraft, noen har begynt på fagutdanning, noen har funnet andre jobber. Evalueringen i desember 02 vil gi mer eksakte svar på resultatet.

Kursene bekjentgjøres gjennom kommunene selv, flyktingkonsulenter og norsklærere. Etter hvert opplever vi at flyktingene og innvandrerne rekrutterer deltakere gjennom sine venner og familie som tidligere har deltatt på kurs hos oss.

Samarbeid

Fjell-prosjektet er et samarbeid mellom Fjell kommune og RO (ressurs-senter for omstilling i kommunene, med utvikling av omsorgstjenesten som spesialområde). Prosjektet har videre samarbeidet med Aetat Straume, Aetat intro og Kommunal Kompetanse, Hordaland.

Økonomisk støtte

Prosjektet har fått økonomisk støtte fra Sosial- og helsedepartementet. Fjell kommune har siden 1998 deltatt i Utlendingsdirektoratets prosjekt «Introduksjonsprogram for nyankomne flyktingar og innvandrara». Fjell kommune ble tildelt midler fra EVU-organet (Etter- og videreutdanningsreformen) til utarbeiding av en kursveileder våren 2000. Den omtaler erfaringen med og tanken bak de første kursene som ble gjennomført. Kommunal Kompetanse har vært kursarrangør.

Kursene har hatt deltakere fra Fjell, Askøy, Sund, Øygarden, Lindås og Bergen kommune.

Prosjektet har også fått støtte fra Statens utdanningsdirektør i Hordaland til arbeidet med integrert norsk i kursene og utarbeiding av rapport.

Samarbeidet med Aetat har vært av stor betydning for prosjektet, spesielt gjennom samarbeidet om å legge til rette for deltakelse, og gjennom innspill i prosjektets utvikling av AMO-kursene. Aetat Straume har deltatt i prosjektgruppemøtene.

Hva er det samarbeidet om?

Det har vært samarbeidet om å finne deltakere, egnede arbeidsplasser og måter å finansiere norskundervisningen på. Det sistnevnte har en fått til ved at det gjennom utdanningsdirektøren i Buskerud er funnet midler til en interkommunal klasse.

Limet i prosjektet er fadderveiledning og oppfølging av arbeidsplassene.

Ansvarsfordeling/roller:

Kommunene og Aetat samarbeider om å finne deltakere til kursene. Sektorledelsen samarbeider med enhetslederne om praksisplasser og faddere.

Arbeidsplassen må stille med en fadder pr. deltaker. Arbeidsplassen har reelle arbeidsoppgaver for deltaker, og mulighet for arbeid eller vikararbeid dersom deltaker kvalifiserer seg for dette. Gjennom individuell plan klargjøres det for deltaker hva som forventes på arbeidsplassen, og i et framtidig arbeid.

Arbeidsplassene får opplæring av egne tilsatte gjennom fadderveiledning, og tilbud om veiledning i aktuelle problemstillinger. Arbeidsplassen får delvis kompensasjon for merutgifter i forbindelse med fadderveiledning.

Arbeidsplasser som ser dette arbeidet som en del av den langsiktige eller kortsiktige rekrutteringspolitikken, framstår som motiverte.

Det er viktig at tiltaket er forankret i ledelsen både sentralt og lokalt på den enkelte arbeidsplass. Det er viktig at kurset også omfatter arbeidsplassens behov for informasjon, veiledning og kvalifisering av egne medarbeidere.

Finansiering:

Fjell kommune, Aetat, Utdanningsetaten i fylkeskommunen med midler til norskundervisning og RO gjennom utvikling av konsept og dokumentasjon i samarbeid med ansvarlig for kursene Anne Skeie.

Annet

Vår erfaring er at det er viktig å gi deltakerne et opplegg som tar utgangspunkt i deres ønsker og behov. I prosjektet har deltakerne fått en mulighet til å kvalifisere seg for arbeid som ufaglært og ev. finne retning for framtidig jobb og utdanning. Terskelen inn i norsk arbeidsliv er senket. Deltakerne oppretter også arenaer for nettverk og mulighet til å bruke norsk i en sosial og naturlig sammenheng. Deltakerne er mennesker som har levd sine liv før de kom til Norge, og dette må regnes med og vises respekt for.

Kontaktperson

For mer informasjon ta kontakt med:
RO ressurscenter for omstilling i kommunene,
Møyfrid Hallset, telefon 74 83 97 99, e-post ro@ro.no

Fjell kommune, Gerd O. Lie, telefon 56 32 64 00,
e-post gerd.lie@fjell.kommune.no

Kommunal Kompetanse, Bergen og Hordaland,
Sigurd Inge Vardøy, telefon 55 90 85 54, e-post kk-hl@kkomp.no

Aetat intro, Bergen, Aase Møller Hansen, telefon 55 36 39 60,
e-post aamh@a1208.aetat.no

Aetat Loddefjord, Else G. Lokøy, telefon 55 50 10 95,
e-post egl@a1265.aetat.no

Dokumentasjon

Materiell fra Fjell-prosjektet

Informasjon:

- Kursveileder, en redegjørelse om tanken bak og erfaringene med et grunnleggende kvalifiseringskurs for flyktninger og innvandrere. Her er det en samlet oversikt over målsetting, kursopplegg, betydningen av de ulike elementer og arenaer i kurset, og en erfaringsdel som gir innblikk i den praktiske hverdagen.
- Kurstilbud – kurs for undervisere og veiledere: erfaringsdeling og undervisning i Prafano-metodikk

Fjell-prosjektet, utfordringer i kommunen:

- En kort gjennomgang av Fjell-prosjektet; kvalifisering av flyktninger og innvandrere, og av arbeidsplasser. Veiledning i igangsetting, oppstart og gjennomføring av kurs.
- Vedlegg: Brosjyrer – en orientering om AMO-kurset rettet mot kommunens behov for informasjon og én rettet mot arbeidsplassens behov for informasjon.

Metodikk for integrert norsk:

- Praktisk fagteoretisk norsk – Prafano, metodikk for integrert norsk – veiledning for undervisere i kursene, bygd på erfaringene gjennom flere kurs.

Kursmateriell:

- Fadderveiledning – orientering og ofte stilte spørsmål – veiledningshefte for faddere i kursene, bygd på erfaringene gjennom flere kurs der hver deltaker har hatt sin fadder (veileder) på arbeidsplassen.
- Ressurshefte – undervisere og veiledere – kursmateriell på kurs for undervisere og veiledere. Hefte eller CD som inneholder en rekke skjemaer, tekster og oppgaver som kan brukes ved igangsetting av kurs. Dekker emner innen arbeidsliv, helse og veiledning.

Samarbeidstiltak Aetat og andre Etater/Instanser

<i>Tiltakets navn/kurs-identitet/løpenummer</i>	Renholdskurs «Norsk rengjøring og etasjebetjeningskurs med barnålsduft for fremmedspråklige kvinner med liten skolebakgrunn».
<i>Antall deltakere</i>	Inntil 15 deltakere.
<i>Opptakskrav</i>	Deltakerne må ha norskopplæring til gode. Motivert for renholdsarbeid.
<i>Målsetting</i>	Kvinner med svak formalkompetanse og svake norskkunnskaper (B-løp). Ingen arbeidserfaring fra Norge.
<i>Bakgrunn</i>	Initiativet til kurset: Granskogen skole v/Smistad tok initiativet både ut fra behov for et kvalifiseringstiltak for denne gruppen og ut fra behov i arbeidsmarkedet.
<i>Innhold</i>	Norsk (11 timer pr. uke) – knyttes til praktisk arbeidssituasjon Samfunnskunnskap med hovedvekt på arbeid og yrke Arbeidsmiljølov og tariffavtale. Rettigheter og plikter i arbeidslivet Rengjøringsteori og -praksis Dagligtale om nyheter, personlige hendelser o.a. Ekskursjoner i nærmiljø etc. for å bli bedre kjent og for å øke vokabularet Praktiske forelesninger av fagforeningene Bedriftene er delaktige i undervisningen og tar deltakerne inn i praksis Intern praksis på skolen Teoretiske og praktiske tester gjennom kurstiden Deltakerne skriver søknad på praksisplasser Deltakerne skriver CV Fem dager pr. uke, 30 timers uke Praksis i tilknytning til kurset

<i>Resultat/effekt</i>	<p>Tiltaket er godt fordi det møter deltakerne på deres nivå og bygger kompetanse på et område der det er etterspørsel etter arbeidskraft. Formidling til arbeid etter kurs har vært ca. 50 %.</p> <p>Kompetanse: Kunnskap og kompetanse i ulike renholdsmetoder (se for øvrig under innhold i kurset).</p> <p>Det er bl.a. gått til innkjøp av samme utstyr som Trondheim byggservice bruker i sitt daglige renholdsarbeid, slik at det blir reell trening. Har plukket undervisningsmaterieell fra ulike lærebøker, innhentet bedriftenes eget undervisningsmaterieell og produsert materieell selv etter bedriftsbesøk. Lærebok: Else Liv Hagesæther og Kjell Bård Danielsen: «Miljø- og vedlikeholdsfag VK I». Dette har ført til meget godt motiverte deltakere, svært lite fravær, meget gode tilbakemeldinger fra deltakere. De som ikke har vært i stand til å gå ut i ordinært arbeid, har fått tilbud om videre skolegang for å øke sin kompetanse.</p>
<i>Samarbeid</i>	<p>Samarbeidspartnere er: Radisson SAS Royal Garden Hotel, ISS Renhold, Byggservice KF Miljøservice (renholdsseksjonen i Trondheim kommune), Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet, Norsk Arbeidsmandsforbund ved ISS og Norsk Kommuneforbund avd. 738, Trondheim oppvekstforening, Aetat Syd og Aetat intro.</p> <p>Finansiering: Aetat intro betaler kursstønad Norskundervisningen blir betalt gjennom den statlige refusjonsordningen</p>
<i>Annet</i>	<p>Deltakerne får kursbevis ved kursslutt. Følger opp også de som er ute i jobb – positiv tilbakemelding fra bedriftene på samtlige. Kurs nr. 4 startet i januar 2003.</p>
<i>Kontaktperson</i>	<p>Granskogen skole v/Erna M. Smistad, tlf. 72 54 80 36 Aetat intro Trondheim, tlf. 73 84 27 70, Hallvard Bratberg hb@a1608.aetat.no og Sissel Musum shm@a1608.aetat.no</p>
<i>Dokumentasjon</i>	<p>Det finnes en kursbeskrivelse med framdriftsplan. På nyåret 2003 vil det foreligge rapport.</p>

Dette temaheftet inngår i en serie av hefter som er utarbeidet for ansatte i kommuner og samarbeidpartnere som arbeider med introduksjonsprogram for nyankomne flyktninger. Heftene inngår i et opplæringsprogram som arrangeres av UDI i samarbeid med Aetat, utdanningsmyndighetene og Kommunenes Sentralforbund.

1. Lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere
2. Introduksjonslovens regulering av Introduksjonsstønad – regler og rutiner for utbetaling
3. Heldags- og helårsprogram i introduksjonsprogram
4. Norsk med samfunnskunnskap i introduksjonsprogram
5. Kartlegging av nyankomne innvandreres bakgrunn og kompetanse
6. Individuelle planer i introduksjonsprogrammet
7. Roller og ansvar i et introduksjonsprogram
8. Veiledning og arbeid med individuell plan
9. Kontaktpersonens rolle i introduksjonsprogram
10. Språkpraksis i introduksjonsprogram
11. Kommunikasjon via tolk
12. Kommunal organisering i introduksjonsprogram
13. Organisering av tverrfaglige team i introduksjonsprogram
14. Organisasjonskultur – ulike måter å forstå verden på – utfordringer for tverrfaglige team i introduksjonsprogrammet
15. Godkjenning, vurdering og prøving av medbrakt utdanning og yrkeserfaring
16. Tiltak i Aetats regi i introduksjonsordningen
17. Psykisk helse hos flyktninger – vanlige reaksjoner og forebygging av psykiske problemer
18. Flyktningperspektivet i introduksjonsprogram

Utlendingsdirektoratet

Postboks 8108 Dep.
N-0032 Oslo
Kontoradresse: Hausmannsgate 21
Telefon: 23 35 15 00
Faks: 23 35 15 15
www.udi.no
E-post: udi@udi.no

Hvis du ønsker informasjon om opplæring om introduksjonsordningen, ta kontakt med nærmeste UDI regionkontor.

Regionkontor Øst

Postboks 8789 Youngstorget, 0028 Oslo
Kontoradresse: Youngstorget 1,
Telefon: 23 31 10 00

Regionkontor Indre-Østland

Postboks 445, 2803 Gjøvik
Kontoradresse: Storgata 10
Telefon: 61 14 65 00

Regionkontor Sør

Postboks 647, 4666 Kristiansand
Kontoradresse: Slottsquartalet, Tordenskjoldsgt. 9
Telefon: 38 10 60 60

Regionkontor Vest

Postboks 4048 Dreggen, 5835 Bergen
Kontoradresse: Bugården 8
Telefon: 55 30 09 99

Regionkontor Midt-Norge

Postadresse: 7005 Trondheim
Kontoradresse: Peter Egges plass 2
Telefon: 73 89 24 00

Regionkontor Nord

Postboks 683, 8508 Narvik
Kontoradresse: Havnegata 28
Telefon: 76 96 58 10

Prosjektet er et samarbeid med:

